

stud, maa det naturligvis optages ved alle de enkelte Skoler, ved hvilke det er Regel ifølge den gældende Bevilling, det kan ikke undlades, det maa man rektificere inden 3dje Behandling. Enkelte Omlægninger vilde jeg i alt Fald ønske, at man allerede nu kunde overbevise sig om, at der var Grund til. Jeg skal i den Henseende forelægge Udvalget Oplysninger. Jeg tror, der allerede nu foreligger enkelte Tilfælde, hvor man med Grund kan sige, at der ikke er Anledning til at fortsætte Tilskuddet for nogle enkelte Skoler, og man kunde da inden for den givne Ramme sætte nogle andre ind af dem, der staa paa, hvad jeg vil kalde Ekspektancelisten, og navnlig der vil jeg værdt tage Ordet for, at man sætter ind nogle af Højskolerne, thi det er i mine Øjne den største Styggelse ved Udvalgets Forslag, at en Del Højs- og Realskoler blive fratagne deres Tilskud, og at de derved blive udfatte for at gaa til Grunde, medmindre de ville gaa ind paa den Vej, som har sine store Betæneligheder, at blive Blandingskoler for Bøge og Dreng. Dette har sine store Betæneligheder, ikke af moralske Hensyn, men fordi der er Punkter, hvor man pædagogisk maa sige, at Undervisningen for Bøge bør stiles efter andre Maal end Undervisningen for Dreng. Men de enkelte Punkter, hvori jeg mener, at Forslaget i alt Fald inden 3dje Behandling maa rettes, ere ikke andre, end at jeg tror, jeg let kan komme overens med Udvalget om dem. Derimod kan jeg ikke tiltræde det Forslag, som det ærede Medlem fra Kalundborg (M. Sørensen) har stillet, fordi der for det første ikke foreligger tilstrækkelige Oplysninger om, hvorledes Forholdet i saa Henseende er, og om det ikke vil virke meget uheldigt og ubilligt. Af den Omstændighed, at der mulig ofres mere paa Betalingskolen end paa Friskolen — paa enkelte Steder er det Tilfældet, efter hvad jeg har kunnet komme paa det rene med — kan man jo ingenlunde slutte, at Kommunens almindelige Skolevæsen eller Friskoler — altsaa den Skole, som Anordningen af 1814 kalder den almindelige Borger-skole, hvor der gives Undervisning i de for Almuen mest uundværlige Kundskaber, hvad jeg godt kan indrømme er det første, der skal gøres — ikke skulde være i Orden. Det er jo intet Bevis i den Retning, og i saa Henseende vil jeg kun sige, at Kommunerne ere undergivne et meget omhyggeligt og meget paapassende Tilsyn. Og det er fremdeles heller ikke af den Grund noget Bevis, at selv om det sker, hvad det ærede Medlem udtrykte saaledes, at der ofres paa

de velhavende Børn paa de fattige Børns Beføstning, kan der jo være gjort alt, hvad der efter Loven kan og bør kræves med Hensyn til de fattige Børn, uagtet der ogsaa ofres noget, og maaste meget, paa de andre. Hvad der sker i Kommunerne i den Henseende, er ganske i Overensstemmelse med Anordningen af 1814, som ved Siden af dette om Købstadskolerne i Almindelighed, den almindelige Borger-skole, som stilles i første Række, taler i §§ 2 og 3 om, hvad der skal gøres for den videregaaende Undervisning af de Børn, hvis Forældre have Vilje og Evne til at bidrage til det, som kaldes Borger-Realskoler. For Resten er Forholdet, antager jeg, ganske individuelt. Det kommer an paa, hvor meget den videregaaende Undervisning, der er forudsat i Anordningen af 1814, koster, hvad enten den nu ordnes som en selvstændig Skole eller som en Klasse. Og efter de Oplysninger, jeg har kunnet uddrage af de trykte Meddelelser om Købstadskolevæsenet, stiller det sig ganske overordentlig forskjelligt. Der er Steder, hvor der af Kommunen bidrages meget mere pr. Barn til Borger-skolen, den lavere Skole, Friskolen, som det ærede Medlem kalder den, og meget mindre pr. Barn til Betalingskolen, andre Steder, hvor det omvendte gælder, og endelig Steder, hvor Betøbet bliver omrent ens! Jeg antager, det maa bero paa, hvormed mere der gives af Undervisning i den højere Skole, hvorledes den er indrettet, om som Klasse eller som selvstændig Skole, og paa en Mængde andre Forhold, som gøre, at man, ved at anvende netop den Regel, som det ærede Medlem her i sit Forslag udtaler, sandsynligvis vil komme til at etablere, hvad jeg vil kalde et falsk Lighedsprincip. Lighedsprincippet er fortræffeligt; men det vil være urigtigt at anvende her, fordi man vil lægge Kriteriet paa et urigtigt Punkt. Hvorledes den rette Lighed skulde tilvejebringes, er for lidt undersøgt, til at jeg mener, det er tilraadeligt nu at stille det op samtidig med, at man i øvrigt, som jeg antager, vil følge Udvalgets Forslag og lade alle andre nye reelle Regler forvinde. Naar i øvrigt det ærede Medlem har ment at ville unde Udvalget den rummelige Tid af 6 Uger — det er jo nemlig ikke just mig, der har forlangt denne Frist; jeg har haft mine Regler færdige — saa mener jeg ogsaa i den Henseende, som ikke er undersøgt, at det ærede Medlem bør unde baade Udvalget og Ministeren nogen Prøvetid, før man træffer Afgørelse om det Forslag.

Under Sorø Akademis Skolevæsen hen-